

Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΠΟΥ ΕΝΟΧΛΗΣΕ ΤΟ ΣΥΜΠΑΝ / THE MAN WHO DISTURBED THE UNIVERSE

Ντοκιμαντέρ | 52' | 2000

Σκηνοθεσία: Σταύρος Ψυλλάκης

Παραγωγή: Ε.Κ.Κ. - Σταύρος Ψυλλάκης

Γυρίσματα: ΕΛΛΑΔΑ (Νομός Χανίων) – ΔΑΝΙΑ (περιοχή Aalborg), 1996 - 1997

Σύντομη σύνοψη

Ξεκινώντας από τις προσπάθειες αποϊδρυματισμού στο Ψυχιατρείο Χανίων, η ταινία επιχειρεί ν' ακούσει τον λόγο της τρέλας κάτω από το χαώδες παραλήρημά της. Προτείνει μια άλλη ματιά στην τρέλα και στον άνθρωπο, στις δυνατότητες και τις ευαισθησίες των ψυχικά πασχόντων, καθώς και στα ασαφή όρια της «κανονικότητας». Ένα ντοκουμέντο που προβληματίζει και προκαλεί.

Διακρίσεις

- Ειδικό Βραβείο Καλύτερου Ελληνικού Δημιουργικού Ντοκιμαντέρ [Διεθνής Κριτική Επιτροπή, 2^ο Διεθνές Φεστιβάλ Ντοκιμαντέρ Καλαμάτας [Οκτώβριος 2000] και
- Βραβείο Καλύτερης Ελληνικής Ταινίας, Εταιρία Ελλήνων Σκηνοθετών [εξ ημισείας με το ντοκιμαντέρ Η ΑΔΕΙΑ]

Σημείωμα σκηνοθέτη

«Αν τη ζωή μας κυκλώνει ο θάνατος, τη διανοητική μας υγεία γυροφέρνει η παραφροσύνη».

Ψυχιατρείο Χανίων. Μια ομάδα ασθενών μας φιλοξενεί στην «Εκκλησία του Δήμου». Στον χώρο όπου καθημερινά συναλλάσσονται και συνομιλούν, εκεί που «άλλος ζητάει κατοστάρικο κι άλλος ζητάει λόγο».

Μια άλλη ομάδα, πρώην χρόνιων ασθενών, εκτός Ψυχιατρείου πλέον, βιώνει μια επίπονη διαδικασία κοινωνικής επανένταξης: αποτολμά ένα ταξίδι στη Δανία.

Η ταινία, μέσα από τον παράλληλο λόγο των δυο ομάδων, προσπαθεί ν' ακούσει το λόγο της τρέλας, κάτω από το χαώδες παραλήρημά της. Να δει τη δραματική σύγκρουση του ανθρώπου με την τρέλα, στη βαθύτατη απόγνωση και την απόλυτη αμφιβολία για κάθε όψη του είναι.

Πρόκειται για μια άλλη ματιά στην τρέλα και στον άνθρωπο. Στις δυνατότητες και τις ευαισθησίες των ψυχικά πασχόντων και στα ασαφή όρια της «κανονικότητας».

Σημείωμα προς τον αναγνώστη

Το κείμενο που ακολουθεί δεν αποτελεί σενάριο ούτε σύνοψη της ταινίας.

Περιλαμβάνει ολόκληρο τον λόγο που ακούγεται ή εμφανίζεται γραπτά στην ταινία (διάλογοι, on/off, super).

Οι τίτλοι των ενοτήτων καθώς και τα ενδιάμεσα κείμενα που τις συνοδεύουν και περιέχουν πραγματολογικά στοιχεία δεν εμφανίζονται στην ταινία και χρησιμοποιούνται αποκλειστικά για τη διευκόλυνση της ανάγνωσης από τρίτους.

Η προφορικότητα, οι επαναλήψεις και οι παύσεις του λόγου διατηρούνται αυτούσιες.

Οι σκηνές, η δομή και ο λόγος της ταινίας

01. Εισαγωγή

Το παλιό Ψυχιατρείο.

Τρεις άνδρες και μία γυναίκα σε μία βάρκα. Πλησιάζουν στην περιοχή που ήταν το παλιό Ψυχιατρείο, στον κόλπο της Σούδας.

[ΟΝ – ΣΠΥΡΟΣ]

- Πού ήτανε το παλιό ψυχιατρείο, θυμάσαι ;

[ΟΝ – ΜΠΡΟΚΟΣ]

- Αυτό είναι, αυτό ήτανε, εκεί.
Να η εκκλησία που είναι από μέσα.

[ΟΝ – ΜΠΡΟΚΟΣ & ΚΩΣΤΗΣ 1]

- Εκκλησία, την κάνανε εκκλησία ύστερα....
- Που ήτανε η Πόπη μαζί, η προϊστάμενη, διευθύνουσα.

[ΟΝ – ΜΠΡΟΚΟΣ]

- Επερνούσαμε καλά, μα ετρώγανε κι οι ποντικοί

[ΟΝ – ΣΠΥΡΟΣ & ΜΠΡΟΚΟΣ]

- Τι τρώγανε οι ποντικοί; Μπαίνανε στο κρεβάτι, μέσα στα δωμάτια...
- Στα κρεβάτια.

- Και τι κάνανε στα κρεβάτια ;

- Τ' αυτιά μας.

[ΟΝ – ΜΠΡΟΚΟΣ & ΚΩΣΤΗΣ 1]

- Μας εδαγκάνανε στ' αυτιά μας.
- Εμάς οι ποντικοί.

[ΟΝ – ΜΠΡΟΚΟΣ]

- Φύγαμε, σκολάσαμε, και πήγαμε πάνω γιατί βρωμούσε σκατά.
Σκατά βρωμούσε.

ΤΙΤΛΟΙ

Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΠΟΥ ΕΝΟΧΛΗΣΕ ΤΟ ΣΥΜΠΑΝ

ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΕΣ

Περνάμε την πύλη εισόδου του Ψυχιατρείου. Ο κεντρικός δρόμος, κτίρια δεξιά, αριστερά και πρόσωπα που περιφέρονται. Λίγες κουβέντες από κάποια πρόσωπα.

[ΟΝ – ΜΠΡΟΚΟΣ]

Θυμάμαι και με φέρανε τα μεσάνυχτα. Τη νύχτα.
Ήμουν μικρό κοπέλι, ήμουν.

[ΟΝ – ΣΤΕΛΛΑ]

Μου κόψανε τα μαλλιά μου, μου κάνανε μπάνιο και με φέρανε.
Ο άντρας μου..

[ΟΝ – ΓΙΑΝΝΗΣ] μπροστά σε ένα πίνακα

Πώς τον έκανα, ούτε 'γω δεν ξέρω πώς τον έκανα τότε.
Ούτε θυμάμαι. Ούτε γιατί, ούτε πώς.

Βγήκε αυτό το πράγμα, μέσα από τη σκέψη μου,
την ασυναρτησία μου, βγήκε αυτό το πράγμα. Τώρα από 'κει και πέρα ...

[ΟΝ – ΜΙΧΑΛΗΣ] σκαλίζει μια πέτρα

Τώρα φτιάχνω έναν άνθρωπο και προσπαθώ να μου δείξει
αυτό το ίδιο το άγαλμα πως θα το προχωρήσω.
Τι μορφή θα μου δώσει, δουλεύοντάς το.

[ΟΝ – ΜΑΝΩΛΗΣ] φοράει τα ακουστικά του ηχολήπτη

Κι ακούω εδώ μέσα κάτι φωνές, ακούω μωρέ.

- Οι φωνές μας βρε Μανόλη.

Πω, πω φωνές.

[ΟΝ – ΧΑΡΗΣ]

Ένα χιλιάρικο να βρεις να το πάρεις φωτογραφία, ταινία, το χιλιάρικο,
να βγάλεις χιλιάρικο, λεφτά ύστερα.

[ΟΝ – ΣΗΦΑΚΗΣ]

Το κεφάλι μου είναι αδειανό. Αδειανό είναι το κεφάλι μου.

Δεν ξέρω τι έχω.

[ΟΝ – ΚΩΣΤΗΣ 2]

Και η χήρα γυναίκα με αγάπησε υπερβολικά, μου στήριξε την απόπειρα φόνου
με την αγάπη της και με 'ριξε στη φυλακή. Ένα χρόνο φυλακή έβγαλα στο ψυχιατρείο
και μετά την άλλη φυλακή την έκαμα στη φυλακή στην Αλικαρνασσό.

[ΟΝ - ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΟΚΚΙΝΙΔΗΣ]

Πάντα όταν μιλάω γρήγορα μου λένε μίλα πιο σιγά ή μου
λένε δεν σε καταλαβαίνουμε. Το 'χω πρόβλημα.

Αλλά δεν μου λες όταν τρέχει ένας δρομέας στα 100 μέτρα,
λίγο πριν φτάσει, είναι εύκολο να τον σταματήσεις;

02. Το Ψυχιατρείο της Σούδας

Κεντρικός δρόμος του Ψυχιατρείου. Δένδρα δεξιά, αριστερά, ένας πέτρινος τοίχος με ζωγραφιές, απέναντι κτίρια και πρόσωπα που περιφέρονται.

[ΟΝ – «ΥΠΟΥΡΓΟΣ»]

Το Ψυχιατρείο της Σούδας, το θεραπευτήριο είναι εδώ.

Θεραπευτήριο Ψυχικών Παθήσεων, Υπουργείο Υγείας και Πρόνοιας.

Θεραπευτήριο Ψυχικών Παθήσεων Χανίων είναι εδώ.

Να εδώ ήμαστε άρρωστοι όλοι, κι εγώ άρρωστος ...

Μου λένε να γίνω υπουργός κι εγώ δεν μ' αρέσει.

[OFF – ΔΗΜΗΤΡΗΣ]

Εδώ μέσα, σ' αυτό το μέρος είναι η ανυπαρξία.

Δεν υπάρχει χρόνος ή χώρος. Είναι αδιάφορα όλα.

Το μόνο που υπάρχει είναι ένα τσιγάρο που καίει κι ένας καφές.

Το πιο εύκολο πράγμα έξω είναι το πιο δύσκολο εδώ μέσα.

Γι' αυτό ψάχνουμε από το πρωί που θα ξυπνήσουμε ένα τσιγάρο κι έναν καφέ.

Εγώ την αγαπάω την τρέλα μου, τη γουστάρω.

Και μπορεί να παίρνω φάρμακα αλλά δεν άλλαξε τίποτα μέσ' το μυαλό μου.

Κι αυτοί που μας κλείσανε, χάσανε τη δική τους αξιοπρέπεια κι εμείς σταλιά.

Ο Γιώργος Κοκκινίδης ακουμπά σε μια άσπρη πέτρα.

[ΟΝ - ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΟΚΚΙΝΙΔΗΣ]

Είμαι ένας άνθρωπος εδώ του χώρου, έχω ιδρυματοποιηθεί,

δεν ξέρω, δεν γνωρίζω, αλλά εδώ έρχομαι ακουμπάω και αναπαύομαι.

Συμβουλευόμαι. Είναι ο δικός μου Ψηλορείτης γιατί κι εκεί το βουνό

είναι από πέτρα κι όχι από σίδερο όπως είναι ο Πύργος του Αίφελ

ή οι ουρανοξύστες της Νέας Υόρκης.

Η πέτρα, η πέτρα, η πέτρα, η γη είναι πέτρα, δεν είναι ούτε όπλο
ούτε πυρήνας ατόμου, ούτε τίποτ' άλλο.

Η πέτρα, οι πρώτοι άνθρωποι πολεμήσανε με πέτρες μεταξύ τους.

Οι τελευταίοι, ο τρίτος, ο τέταρτος παγκόσμιος πόλεμος θα γίνει πάλι με πέτρες. Τελείωσα.

Ένα πρόσωπο μας πλησιάζει αργά και αρχίζει να μιλά.

[ON – «ΝΑΥΤΙΚΟΣ»]

Είμαι 38 χρονών. Γεννήθηκα, μεγάλωσα, πήγα σχολείο στο δημοτικό,
έμαθα γράμματα, μετά πήγα στην τέχνη.

Ασταμάτητα εδούλευα, συνέχεια.

Αλλά το 1982 έτυχε να βρίσκομαι σ' ένα τροχαίο δυστύχημα και δεν θυμάμαι τίποτα,
παίξανε τα νεύρα μου και μπήκα στα νοσοκομεία, στα ψυχιατρεία.

Αλλά δεν έχω παράπονο, παράπονο δεν έχω.

Ο «ΥΠΟΥΡΓΟΣ» κουνά έντονα τα χέρια του.

[ON – «ΥΠΟΥΡΓΟΣ»]

Το αλκοόλ έχει τοξικές ουσίες που λέγονται τοξίνες
και επιδρούν στον πυρήνα των κυττάρων και με τη διάσπαση του πυρήνος
προκαλούνται εκρήξεις γι' αυτό ο μεθυσμένος κάνει ...

Εγώ χωρίς να είμαι γιατρός, χωρίς να είμαι πράμα,

το 'πα του ανιψιού μου και μου λέει έτσι είναι λέει...

Μεγάλη αυλή με πολλά πρόσωπα να περιφέρονται. Ο Γιώργος Κοκκινίδης κρατά ένα χιλιάρικο, του έχει βάλει φωτιά και πλησιάζει.

[ON - ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΟΚΚΙΝΙΔΗΣ]

Γύρνα το, γύρνα το σε παρακαλώ όλο το πλάνο, μην το χάνεις,
να φαίνεται το χιλιάρικο που καίγεται.

Ένα χιλιάρικο είναι χαρτί, δηλαδή πες πώς το 'χασα ή πες πως χάρισα...

Γύρνα το, είναι σύμβολο.

Ακούγεται ήχος ; Πες μου αν ακούγεται ήχος.

Ακούγεται ήχος ; Μπορείς να βάλεις ήχο ;

Ακούγεται ήχος ; Να μιλήσω ;

Για τον ίδιο λόγο έκαψα κι ένα πεντοχίλιο κάποτε.

Από το βάθος πλησιάζει ο Χάρης με ένα τσιγάρο στο στόμα. Σκύβει και ανάβει το τσιγάρο του από το χιλιάρικο που πέταξε στο πάτωμα ο Κοκκινίδης.

03. Η εκκλησία του Δήμου

Μεγάλη αυλή (εκκλησία του Δήμου). Πολλά πρόσωπα περιφέρονται, αυτοσχεδιάζουν και συναλλάσσονται.

[OFF/ON - ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΟΚΚΙΝΙΔΗΣ]

(OFF) Αυτό το χώρο τον αισθάνομαι σαν την Πνύκα ή σαν την Ακρόπολη.

Ξέρεις έχουμε στρατιωτικούς όρους δηλαδή ορισμένες ώρες

πρέπει να τις περάσουμε μέσα στο περίπτερο.

Με το που θα πιούμε το γάλα και θα πιούμε τα φάρμακα,

ερχόμαστε κατευθείαν εδώ όλοι.

Κοίταξε στα περίπτερα μπορεί να χτυπηθούνε το 'να τ' άλλο, εδώ υπάρχει μια αρμονία δηλαδή

(ON) το πρωί βλέπεις είναι γεμάτος ο χώρος, όλοι οι ψυχασθενείς που μπορούνε

να κινηθούνε στο ψυχιατρείο έρχονται εδώ και συναλλάσσονται

με τους καντινιέριδες συνομιλούν μεταξύ τους,
διαχειρίζονται την ομορφιά τους και τη σχέση τους καλά.
(OFF) Σπάει το φράγμα του λόγου, το 'χει ανάγκη,
θα 'χεις ακούσει για τις ψυχοθεραπείες, τις ψυχαναλύσεις,
δηλαδή είναι πολύ σημαντικό να μιλάει κανείς,
το ίδιο κάνω κι εγώ το ίδιο κάνουν όλοι.
Άλλος ζητάει κατοστάρικο κι άλλος ζητάει λόγο. Το ίδιο πράγμα είναι, κατάλαβες;
Δηλαδή εδώ πέρα είναι ένα μικρό Βατικανό, ένα μικρό κράτος εν κράτει είναι...
(ON) Το ονομάζω εκκλησία του Δήμου, του ψυχιατρείου,
δεν βγάζουμε ψηφίσματα εδώ, αλλά θα μπορούσαμε σε μια μελλοντική εποχή,
στην οποία θα είναι πιο ενισχυμένοι οι ασθενείς να γίνει ένας χώρος συνελεύσεως.

04. Το Πρόγραμμα Αποκατάστασης

Θερμοκήπιο (μονάδα του Προγράμματος Αποκατάστασης). Ο Μπρόκος και η Στέλλα εκτελούν δουλειές στο θερμοκήπιο.

[OFF - ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΟΚΚΙΝΑΚΟΣ (ψυχίατρος)]

Το πρόγραμμα αποκατάστασης ξεκίνησε το 1990.

Οι λόγοι που μας οδήγησαν στο να ξεκινήσουμε αυτή την προσπάθεια
είναι ακριβώς η κατάσταση που επικρατεί μέσα στα ψυχιατρεία
και μέσα στο δικό μας το ψυχιατρείο.

Είναι περίπου 400 ασθενείς, τα 2/3 του ψυχιατρείου είναι χρόνιοι ασθενείς,
έγκλειστοι, στη μεγάλη τους πλειοψηφία, εγκαταλελειμμένοι,
παραμένουν για χρόνια μέσ' τα ψυχιατρεία, 5, 10, 15, 20 χρόνια,
στερούνται βασικά δικαιώματα κοινωνικά, πολιτικά...

[ON – ΣΤΕΛΛΑ]

Πολύ ωραία είναι εδώ.

Και άρρωστος να 'σαι γίνεσαι καλά...

Πρόγραμμα Αποκατάστασης Θ.Ψ.Π.Χ.

Θεραπευτικές Συνεταιριστικές Μονάδες (πινακίδα)

Γυναίκες υφαίνουν σε αργαλειούς και ράβουν σε μηχανές.

[OFF – ΑΦΗΓΗΤΗΣ ((κείμενο ταινίας))]

Στις 5 Συνεταιριστικές Μονάδες του Προγράμματος επιδιώκεται
η επαγγελματική εκπαίδευση και δραστηριοποίηση των μελών της ομάδας
και η εξασφάλιση μιας σχετικής οικονομικής ανεξαρτησίας
για την κοινωνική τους επανένταξη.

[ON – ΒΙΚΤΩΡΙΑ] υφαίνει σε αργαλειό

Εδώ και τώρα πεταλίζουμε.

Και στο πετάλισμα πάρε μια....

[ON – ΒΑΓΓΕΛΙΩ] κόβει ένα ύφασμα

Κάνω ανθρώπους με τα μάτια μου. Κατάλαβες;

Έχω όραση δυνατή και μπορώ να κάνω και μορφές ολόκληρες.

Αλήθεια.....

Ξυλουργείο (μονάδα του Προγράμματος Αποκατάστασης). Ο Νίκος δουλεύει σε κάποια έπιπλα.

[OFF – ΑΦΗΓΗΤΗΣ ((κείμενο ταινίας))]

Άνθρωποι με μακροχρόνια ήδη νοσηλεία, προετοιμάζονται συστηματικά
για την έξοδο τους από την ιδρυματική παθητικότητα
και την ανασυγκρότηση της χαμένης τους προσωπικότητας.

Εργαστήριο Ζωγραφικής-Γλυπτικής «Η ΕΚΦΡΑΣΗ» (μονάδα του Προγράμματος Αποκατάστασης). **Ο Μιχάλης, έξω, δουλεύει ένα πέτρινο κεφάλι. Γενικά εξωτερικά πλάνα του εργαστηρίου.**

[ΟΝ - ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΟΚΚΙΝΑΚΟΣ (ψυχίατρος)]

Οι ασθενείς που εργάζονται στις συνεταιριστικές μονάδες είτε μένουν στις στεγαστικές δομές του Προγράμματος Αποκατάστασης, δεν έπαψαν να έχουν τη ψυχική τους διαταραχή, ούτε είναι αυτό το ζητούμενο. Η ψυχιατρική σήμερα δεν μπορεί ν' απαντήσει αιτιολογικά σ' αυτό που λέμε ψυχική νόσο. Καλά, καλά δεν μπορεί να την ορίσει ακόμα. Το ζητούμενο είναι πώς αυτός θα είναι κοινωνικά ιάσιμος, κοινωνικά βιώσιμος και μια συμπεριφορά διαταρακτική, θα είναι κοινωνικά απορροφήσιμη. Και το κριτήριο αν θα ζει (έξω) κάποιος ασθενής, δεν είναι η ψυχοπαθολογία που έχει ή οι παραληρηματικές ιδέες ή οι ψευδαισθήσεις, αλλά τι συμπεριφορά του διακινούν. Αν η συμπεριφορά του είναι απορροφήσιμη, θα ζει μια χαρά έξω, μπορεί να μην πέσει ποτέ ούτε στα χέρια των ψυχιάτρων.

Στο εσωτερικό του εργαστηρίου ο Μιχάλης τακτοποιεί τα έργα του, ενώ άλλα άτομα ζωγραφίζουν. Γενικά πλάνα του χώρου και των εργασιών.

[ΟΝ – ΜΙΧΑΛΗΣ (γλύπτης & ζωγράφος)]

Δεν είχα ήντα να κάμω και ήμουν σε απερίσκεψία, καταλαβαίνεις. Και λέω τι να κάμω, τι να μην κάμω, δεν κοιμούμαι που δεν κοιμούμαι, δεν πάω ως το νεκροταφείο μια βόλτα. Πάω στο νεκροταφείο, βλέπω τα καπάκια στη σειρά, δεν κάνω μωρέ κανένα αστείο να πάρω κανένα καπάκι, να το πάω στο καφενείο, να το δούνε το πρωί μπας και ξεφοβηθούνε μια ολιά (λίγο).

Και πάω κι εγώ νύχτα στο νεκροταφείο, κατά τις 3½ ώρα, παίρνω το καπάκι του πεθαμένου και το πάω στο καφενείο και το στένω ορθό. Και μόλις είδανε το φέρετρο φοβηθήκανε όλοι, τους έπιασε πανικός. Η γυναίκα αυτή που είχε το καφενείο μόλις το είδε παραλίγο να λιποθυμήσει.

Τους την έκανα κι εγώ επίτηδες. Για να μη μου τη κάνουνε αυτοί, τους την έκανα εγώ. Αλλά σκεφτόμουν και το άλλο. Να βάλω κάτω το φέρετρο, να βάλω μέσα σεντόνι και να κοιμηθώ ετσά λογιώς μέσα, να δούμε ήντα θα κάνουνε. Το σκέφτηκα κι αυτό, αλλά δεν το 'κάνα.

[OFF/ON – ΓΙΑΝΝΗΣ] πίνακας με γυμνή γυναίκα και άλογο
(OFF) Όταν κάνεις ένα πίνακα δεν σκέφτεσαι την τιμή, δεν έχει σχέση η τιμή.

Ζωγραφίζω από τρέλα, το συνειδητοποιείς αυτό που σου λέω;
Από μεράκι, από χόμπι, από τρέλα. Τίποτα άλλο.

Ξέχωρα από το οικονομικό θέμα, ξέχωρα απ' όλα.
Διότι όταν ζωγραφίζω εγώ με το ένα μάτι και με ψυχοφάρμακα, έχει μια ιδιαίτερη αξία πιστεύω.

Γιατί άλλο να είσαι υγιής κι άλλο να 'χεις προβλήματα.

Τι να πω κι εγώ ... Σαν ένα χλιμίντρισμα του αλόγου σε τρεις φάσεις.
Θα 'έλεγα ότι την αδάμαστη φύση της γυναίκας
(ΟΝ) προσδιορίζω, κάτι τέτοιο θέλω να πω ... Δεν ξέρω ούτε εγώ Σταύρο.

Ο Μιχάλης με πινέλο στο χέρι ζωγραφίζει.

[ΟΝ – ΜΙΧΑΛΗΣ (γλύπτης & ζωγράφος)]

Το γυναικείο κορμί το γυμνό, εγώ το φαντάζομαι
σαν κάτι που μου θυμίζει τη μάνα γη, τη γη μας.

Αλλιώς τα φανταζόμουν, αλλιώς τα σκεφτόμουν κι αλλιώς μου γυρίσανε.
Δεν είπαμε για το Χριστό πως μια ζωή είναι σταυρωμένος.
Ίσως να 'μαι κι εγώ και κάθε ζωγράφος ένας Χριστός ο οποίος τραβά ένα Σταυρό
και τον σηκώνει μέχρι το τέλος της ζωής του.
Για να υπάρχει μια ζωή αυτή η φωτογραφία του και να υπάρχει να ...
Δεν ξέρω κι εγώ τι άλλο να πω. Έτσι που είναι η κοινωνία η σημερινή δεν ξέρω.

05. Αυτά που στερούνται

Ο Μανώλης κάθεται σ' ένα παγκάκι. Μιλά στο συνεργείο.

[ΟΝ – ΜΑΝΩΛΗΣ]

Το Εγώ Κώστα δεν μ' αρέσουν τα κοτόπουλα, δεν μ' αρέσουν τα κριθαράκια,
δεν μ' αρέσει η σούπα, δεν μ' αρέσει η κοτόσουπα, τα πάντα δεν μ' αρέσουν κ. Κώστα.

Εγώ κ. Κώστα στο χωριό μου είχα κάνει ένα έγκλημα του αδερφακιού μου
μες στο σπίτι είχα πνίξει το αδερφάκι μου με τα δικά μου χέρια, εχύμωξα και στη μάνα μου.

Εστιατόριο, προαύλιο. Δυο άτομα μεταφέρουν ένα καζάνι με το φαγητό. Πολλά άτομα περιφέρονται.

Εστιατόριο, εσωτερικό. Οι νοσηλευόμενοι τρώνε στην τραπεζαρία. Άτομα και φύλακες περιφέρονται στον διάδρομο, αυτοσχεδιάζουν.

[ΟΝ - ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΟΚΚΙΝΑΚΟΣ (ψυχίατρος)]

Λέμε συνήθως ότι οι άνθρωποι οι έγκλειστοι επί χρόνια μέσα στα ψυχιατρεία,
έχουν χάσει τα πάντα εκτός από τα λογικά τους,
θέλοντας να πούμε ότι αυτά που στερούνται είναι βασικά ατομικά δικαιώματα
και προσωπικές ελευθερίες, αυτά τα αυτονόητα για όλους μας
που αν τα στερηθεί κανείς θα πεθάνει.

Η αίσθηση του προσωπικού χώρου, του χρόνου και πώς κυλάει,
των στόχων και των σκοπών στη ζωή, η προσωπική επιθυμία, το προσωπικό γούστο.
Ας σκεφτούμε επί χρόνια να μην μπορεί κανείς να επιλέξει τι φαγητό θα φάει,
να μην έχει προσωπικό χώρο για να βάλει τα προσωπικά του αντικείμενα.
Θα είναι κάτι που θα μας τρέλαινε.

Το πρώτο σημείο που βάλαμε από την αρχή είναι μια κριτική στάση προς το άσυλο,
προς τον ιδρυματικό τρόπο περίθαλψης.

Η μεθοδολογία και η προσέγγιση της τρέλας μοιάζει παρά πολύ με τρέλα.

Δηλαδή πρέπει μετά από 15, 20 χρόνια νοσηλείας, ν' αρχίσουμε να θεραπεύουμε
ό,τι με τη θεραπεία προκαλέσαμε στον ασθενή.

Είναι σχεδόν ανόητο αυτό που κάνουμε.

Δηλαδή το να εγκλείεις την τρέλα μοιάζει με προσπάθεια
να βάλεις ένα μεγαλύτερο κουτί μέσα σ' ένα μικρότερο.

Αυτό είναι αδύνατο να γίνει. Γι' αυτό έχουμε φτάσει σε αδιέξοδο.

Δύο πρόσωπα κάθονται πολύ κοντά και συζητούν.

[ΟΝ – ΧΑΡΗΣ]

- Να μην πίνεις χάπια... Να μην πίνεις χάπια.

Μια γυναίκα (Αργυρώ) μεταφέρει τηνπραμάτειά της. Κάθεται σ' ένα παγκάκι.

[ΟΝ – ΑΡΓΥΡΩ]

Δεν το περίμενα κι εγώ, από τα κάτω, από τη Σούδα που ήμασταν φτιάξανε τούτα δω και μας φέρανε.
Ήτανε μικρά τα καμαράκια κάτω, κάτω ήτανε οι άντρες και πάνω οι γυναίκες,
και ήτανε ακαθαρσίες, ποντικοί ... Ποντικοί και γάτες εθώριες ...
Πηγαίναμε και στη θάλασσα τότε λίγος, είναι κοντά, έπαε είναι
κι απόξω είναι η θάλασσα.

Κεντρικός δρόμος του Ψυχιατρείου. Δυο τρία άτομα κάθονται ή κινούνται αργά.

[OFF – ΑΦΗΓΗΤΗΣ ((κείμενο ταινίας))]

Στο σύνολο του, το Πρόγραμμα Αποκατάστασης, έχει τρία αλληλένδετα σκέλη :

- τη Μονάδα Επανεκπαίδευσης που λειτουργεί μέσα στο Ψυχιατρείο.
- τις Συνεταίριστικές Μονάδες που λειτουργούν εκτός Ψυχιατρείου, σε χώρους με κοινωνική ζωή και
- τα Θεραπευτικά Διαμερίσματα μέσα στην πόλη όπου αυτοί οι άνθρωποι, μένουν, και διαμορφώνουν σιγά, σιγά το βασικό κύτταρο της νέας τους πραγματικότητας.

06. Τα θεραπευτικά διαμερίσματα

Χανιά, πλατεία 1866. Ξενώνας του Προγράμματος Αποκατάστασης που φιλοξενεί θεραπευτικά διαμερίσματα. Εδώ φιλοξενούνται και συμβιώνουν νοσηλευόμενοι που έχουν ενταχθεί στο Πρόγραμμα.

Στο μπαλκόνι του ξενώνα ο Νίκος χαζεύει στην πλατεία.

[OFF – ΝΙΚΟΣ]

Από το 1978 μπαίνοβγαίνω στο ψυχιατρείο, χωρίς να 'χω σοβαρό λόγο.

Είχα μελαγχολία, δεν είχα άνθρωπο να μιλήσω, τα έπαιρνα όλα τοις μετρητοίς,

δεν είχα άνθρωπο να μου δώσει μια συμβουλή, δεν γνώρισα πατέρα, δεν γνώρισα κανέναν.

Ο Νίκος κάθεται στην τραπεζαρία του ξενώνα. Φιλοξενούμενοι του ξενώνα πηγαινοέρχονται.

[ON – ΝΙΚΟΣ]

Δεν θέλω να κοροϊδέψω τον εαυτό μου αλλά με βρήκε ένα κουσούρι,

με βρήκε χωρίς να το υπολογίσω.

Ήμουν νέος, είχα τα καλά μου, ήμουν στο σχολείο μου και μπήκα στο ψυχιατρείο.

Τώρα, μου 'κανε καλό ας πούμε, χρειαζόμουν μια θεραπεία,

αλλά τι να σου πω. Εκεί είναι ζούγκλα. Ζούγκλα είναι εκεί.

Οι φιλοξενούμενοι του ξενώνα τρώνε στην τραπεζαρία. Καθημερινές εργασίες και προσωπικές στιγμές των νοσηλευόμενων.

[OFF - ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΟΚΚΙΝΑΚΟΣ (ψυχίατρος)]

Η αποκατάσταση αρχίζει ταυτόχρονα όταν μπει η διάγνωση της ψυχικής διαταραχής

και είναι μέσα στην υποχρέωση του ψυχιάτρου και της ψυχιατρικής ν' ασχοληθεί,

όχι μόνο με τα συμπτώματα του αρρώστου αλλά και με τις συνέπειες

αυτής της ελλειμματικότητας ή αυτής της αναπηρίας.

Είναι δική μας δουλειά δηλαδή να κάνουμε τους θεραπευτικούς σχεδιασμούς

έτσι ούτως ώστε ν' απαντήσουμε στον ασθενή όχι μόνο τι φάρμακα θα παίρνει

ή να έρχεται να μας λέει τα συμπτώματά του,

αλλά πώς θα έχει εισόδημα, πώς θ' αναπτύξει κοινωνικές σχέσεις,

πώς θ' αναπτύξει ίσως οικογένεια φίλιες κ.λπ.

Αυτά θα τον στηρίζουν.

Πριν 5, 6 χρόνια τρώγανε μόνο με κουτάλια οι ασθενείς.

Βάλαμε το πιρούνι στο τραπέζι, αλλά οι ασθενείς δεν το χρησιμοποιούσαν.

Είχαν ξεχάσει, δεν ήξεραν τη χρήση του.

Ή άλλοι ασθενείς μόλις πρωτοβγήκαν έξω, είχαν 20 χρόνια να βγουν έξω,

έβλεπαν το κόκκινο φανάρι και δεν ήξεραν τι σήμαινε,

δεν ήξεραν να κυκλοφορήσουν στην πόλη, δεν ήξεραν να χρησιμοποιήσουν τα χρήματα,

δεν ήξεραν να χρησιμοποιήσουν τα τηλέφωνα, δεν ήξεραν να χρησιμοποιήσουν τη συγκοινωνία.

Σούρουπο. Κάτοικοι του ξενώνα, ντυμένοι στα καλά τους, βαδίζουν με γρήγορο βήμα στο λιμάνι των Χανίων με το φάρο.

[OFF – ΑΝΤΩΝΗΣ ΛΙΟΔΑΚΗΣ (ψυχίατρος)]

Οι άνθρωποι σαν ν' αρχίζουν να περπατάνε από μόνοι τους ξανά,

σαν να μαθαίνουν δηλαδή βήμα, βήμα ξανά τη ζωή,

βλέπουμε αυτά τα βήματα, βλέπουμε αυτήν την προσπάθεια να ξανασυναντήσουν
τους εαυτούς τους μέσα στο κοινωνικό σύνολο,
βλέπουμε αντιστάσεις από την κοινότητα και βλέπουμε
και δείγματα τρυφερότητας, συμπαράστασης, αγάπης και αποδοχής.

**Πηγαίνουν στην «5^η ΕΠΟΧΗ», το καφενείο του Προγράμματος Αποκατάστασης, όπου γίνεται
μια μουσική βραδιά. Χορός, θεατές, μουσικοί.**

[OFF – ΑΝΤΩΝΗΣ ΛΙΟΔΑΚΗΣ (ψυχίατρος)]

Το καφενείο η 5η εποχή είναι μια εποχή που δεν υπάρχει βέβαια,
αλλά όλοι την καταλαβαίνουμε αυτή την εποχή, γιατί την έχουμε μέσα μας,
που πιστεύουμε ν' ανθίσει και να μας τυλίξει.
Κάθε φορά που κάνουμε μια μικρή εκδήλωση και σεμνή, αποκτούμε καινούργιους φίλους.

07. Η σύγκρουση του ανθρώπου με την τρέλα - Δεν είναι πια. Ήταν.

Ο Γιώργος Κοκκινίδης, όρθιος, στο υπαίθριο γήπεδο του Ψυχιατρείου.

[ON - ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΟΚΚΙΝΙΔΗΣ]

Είναι ανάγκη να γκρεμίσουμε τα τείχη για να βγούμε εμείς έξω
ή να τα διευρύνουμε να μπειτε κι εσείς οι υπόλοιποι εδώ μέσα;

Δηλαδή σκέψου, η ελευθερία γεννήθηκε στην Αθήνα, στην Εκκλησία του Δήμου.
Η ελευθερία καταπιέζεται και καταπατιέται εν πολλοίς εδώ μέσα,
σε μια άλλη εκκλησία ενός ψυχιατρείου. Η ελευθερία είναι ένα όριο.
Ελεύσομαι, από το έρχομαι, θα έρθω, ... ελευθερία.

Για τους άσχετους, να θυμάσαι πάντα.
Ανησυχώ γι' αυτούς που ανησυχούν για μένα.

**Τραπεζαρία. Οι νοσηλευόμενοι τρώνε το φαγητό τους. Πρόσωπα ταλαιπωρημένα και
αλλοιωμένα από τα φάρμακα. Πλάνο χωρίς ήχο. Ακούγεται μόνο η φωνή της Δέσποινας να
τραγουδά. Από ένα σημείο και μετά εμφανίζεται η ίδια.**

[OFF] Είναι Δεν ξέρω λόγια όμορφα να δίνω,

κι αν τα 'λεγες εμένα μη τα ψάξεις
εδώ που είμαι άσε με να μείνω
χωρίς να προσπαθήσεις να μ' αλλάξεις
Μα τι να πω που 'μαι στεγνός από ψιλά κι από παρέα
και σ' αγαπώ γιατί 'σαι άπιαστη σαν όλα τα ωραία
τι να σου πω, άδειο βαγόνι το μυαλό μου αραγμένο

[ON] το σ' αγαπώ πάνω στου μπράτσου μου χαράσσω την πληγή
και δεν μπορώ να μη σε δω, ούτε να μη σε περιμένω,
κι ούτε μπορείς ν' ακολουθήσεις τη δική μου τη φυγή.

Δίπλα της ο Κωστής συνεχίζει με άλλο τραγούδι.

[ON – ΚΩΣΤΗΣ (τραγουδά)]

Άντε, μια είναι η ουσία, δεν υπάρχει αθανασία,
άντε ν' αρρωστήσει ο Άγιος Πέτρος να τη βγάλουμε κι εφέτος.
Να 'σουνα Θεέ μου πότης, να σωθεί η ανθρωπότης,
στο μεθύσι σου απάνω να μαχαίρωνες το Χάρο

[ON – ΔΕΣΠΟΙΝΑ (τραγουδά)]

Ωχ, μ' άκου τ' αηδόνι πως λαλεί στις πέρα πρασινάδες,
στις πέρα πρασινάδες...

Ο Κωστής συνεχίζει για τους δαίμονες του.

[ON – ΚΩΣΤΗΣ]

20 χρόνια τώρα έχω χάσει τον εαυτό μου. Ποιος ήμουνα δεν θυμάμαι.

Τι με δένει έτσι με αλυσίδες, με λουκέτα, με χειροπέδες.
Μου 'χουνε δεμένη τη ψυχή μου. Ποιος; Οι διάολοι.
Ο Σατανάς, ο Ζερζεβουήλ, τα δρακοντοειδές δαιμόνια η αλώπεξ,
οι μεταξοσκώληκες, οι καλικάντζαροι, οι νεράιδες, ...,
οι δαίμονες και οι δυνάμεις του σκότους μ' έχουνε πιάσει.,

Διάλογος Κωστή – Δέσποινας.

- Πώς κάνετε αυτή τη σκέψη; (Δέσποινα)
- Δεν τη κάνω τη σκέψη, μου 'ρχεται μόνη της, μου τη φέρνουνε αυτοί, οι μακριά από δω. (Κωστής)
- Ποιοι αυτοί; (Δέσποινα)
- Οι μακριά από δω. Οι εξωποδήτες, οι μακριά από δω. (Κωστής)
- Όχι, δεν υπάρχει κάτι τέτοιο. (Δέσποινα)
- Μακάρι, μακάρι. (Κωστής)

[ΟΝ – ΚΩΣΤΗΣ]

Όποιος μου βρει τι έχω και είναι δεμένη η ψυχή μου θα τον κάνω χρυσό.
Θα πάω στην Κίνα, στην Κίνα έχουν το ποιο ατόφιο χρυσάφι,
δίνεις 10 δολάρια και παίρνεις μια κομμάτα τόση
και είναι παραπάνω από 24 καράτια, να τον κάνω χρυσό και να τον προσκυνάω
χίλια δισεκατομμύρια χρόνια, χίλια δισεκατομμύρια έτη φωτός χρόνια, θα τον προσκυνάω.
Είναι ένα χάος, μια σιλουέτα, στο κεφάλι μου.
Μια σιλουέτα μαύρη κι ένα φως έτσι παράξενο κι ένα χάος.

Μάνα μου, μάνα μου, μάνα μου. Γεια ...
Και κάνει έτσι. Πότε γυρίζει έτσι, πότε ...
Άντε τώρα εσύ ξεμπέρδευε. Τι έπαθα Παναγία μου, Παναγία μου ...

Ο πέτρινος τοίχος με τις ζωγραφιές στον κεντρικό δρόμο του Ψυχιατρείου. Ένα πρόσωπο προσκυνά τη ζωγραφιά. Τον διαδέχεται ο Κωστής και αρχίζει να προσκυνά.

[OFF - ΑΦΗΓΗΤΗΣ]

Αν μιλάς στο θεό προσεύχεσαι. Αν σου μιλάει ο θεός έχεις σχιζοφρένεια.
Όταν περιγράφουμε τη συμπεριφορά με τη γλώσσα της θρησκείας τη νομιμοποιούμε,
όταν την περιγράφουμε με τη γλώσσα της ψυχιατρικής την καθιστούμε παράνομη.
Στο ανθρώπινο βασίλειο ο αγώνας για ορισμό είναι αληθινά ο αγώνας για επιβίωση.
Κάτω από το χαώδες παραλήρημα του τρελού, βασιλεύει η τάξη ενός μυστικού παραληρήματος.
Τα λόγια του είναι η κρούστα μιας βαθιάς θάλασσας.
Η μετάφραση είναι αναγκαία. Ο μεταφραστής απουσιάζει.
Η σύγκρουση του ανθρώπου με την τρέλα, μια σύγκρουση δραματική,
εμπεριέχει βαθύτατη απόγνωση και απόλυτη αμφιβολία για κάθε όψη του *είναι*.
Ο άνθρωπος νοιώθει πώς δεν έχει να επιστρέψει πουθενά. Δεν *είναι* πια. *Ήταν*.

Πρόσωπα περιφέρονται σε παράδρομους του κεντρικού δρόμου.

[OFF - ΑΦΗΓΗΤΗΣ]

Όπως ακριβώς τη ζωή μας κυκλώνει ο θάνατος,
έτσι και τη διανοητική μας υγεία γυροφέρνει η παραφροσύνη.
Ο ολοκληρωτικά ομαλοποιημένος άνθρωπος κλείνει μέσα του
μονάχα το πτώμα του δολοφονημένου τρελού.

Ο Γιώργος Κοκκινίδης πίσω από ένα φράχτη χαιρετά, χειρονομώντας, αυτούς που βρίσκονται κάτω, στον κεντρικό δρόμο.

[ΟΝ - ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΟΚΚΙΝΙΔΗΣ]

Γεια σας, γεια σας!!!

Εσύ παίρνεις μια σταγόνα από τον ωκεανό.

Αυτό εγώ ζω 20 μήνες και χώρια τ' άλλα χρόνια που έχω κάνει εδώ.
Εδώ μέσα είναι ζωή Σταύρο, και ξέρεις γιατί;
Έχεις δει ένα ποτάμι; Κυλάει. Ο κόσμος.
Σε ορισμένα σημεία κάνει βούρκους αλλά μέσα του υπάρχει πολύ περισσότερη ζωή,
δηλαδή έχεις παρατηρήσει ένα βούρκο με τι ζωύφια όλο ζωή (είναι).
Δηλαδή μέσα στη στάση υπάρχει κίνηση, μέσα στο συνωστισμό υπάρχει κι ο πλούτος.

08. Να δω το Θεό

Ένα πρόσωπο (Σπανάκης) απόμερα πλησιάζει το συνεργείο.

[ΟΝ - ΣΠΑΝΑΚΗΣ]

Κουμπάρε, ήντα δουλειά κάνεις εσύ; Δημοσιογράφος;

Για να το πιάσω να δω. Για να το πιάσω. (ζητάει το μικρόφωνο με το αντιανεμικό γουνάκι)
Άστο, άστο. Απαλό 'ναι. Μπράβο.

Μια φωτογραφία να μου βγάλετε τώρα.

Ο Γιώργος Κοκκινίδης στη μεγάλη αυλή, την «Εκκλησία του Δήμου», μιλά μ' ένα κινητό.

[ΟΝ - ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΟΚΚΙΝΙΔΗΣ]

Μάνα, πάρε με γρήγορα στο περίπτερο, σε 2 λεπτά, εντάξει;

Όχι σε 10, σε 3 λεπτά, είμαι πολύ κοντά στο περίπτερο.
Δεν μπορώ να σου μιλήσω γιατί μιλάω από κινητό. Γεια σου.
Σε 3 λεπτά, εντάξει; Πάρε με γρήγορα, σε 3 λεπτά, γεια.

Κλείστο, κλείστο να μη γράφει.

Στη μεγάλη αυλή, την «Εκκλησία του Δήμου», οι νοσηλευόμενοι έχουν πάρει την κάμερα και αρχίζουν να τραβάνε το συνεργείο και ό,τι τους κάνει εντύπωση.

[ΟΝ – ΧΑΡΗΣ]

Σε βλέπω, δοντάκια έχεις ωραία. Χριστούλης είσαι.
Σε βλέπω, εσένα βλέπω, άλλον δεν βλέπω.
Βλέπω και το Μάκη τώρα, βλέπω και τον Άκη τώρα,
βλέπω και τη μηχανή. Βλέπω τα παιδιά όλα εδώ μέσα.

Τη χουρμαδιά βλέπω τώρα κι έχει καρύδες.
Θα κάνει καρύδες. Καρύδες θα κάνει η χουρμαδιά.

- Μιχαλιό σε βλέπω.
- Άντε ρε ξεκόλλα.

(υψώνει την κάμερα στον ουρανό)

Να δω το Θεό. Η αμπουρνελιά. Είδα το Θεό.

Να δω τον ήλιο. Βλέπω τον ήλιο κι είναι σαν τον αχινιό.
Τον ήλιο βλέπω κι είναι σαν τον αχινιό κι έχει ακτίνες.

Να δει λίγο και ο Μανώλης.

Δίνει την κάμερα στον Μανώλη που αρχίζει να κινηματογραφεί.

[ΟΝ – ΜΑΝΩΛΗΣ]

Ω, ρε !!!

- Ηντα βλέπεις εσύ Μανόλη; Τον ήλιο; Βλέπεις τα παιδιά, τα βλέπει ;
- Ειδέ Παναγιά μου !!!
- Τα παιδιά να δεις, τα παιδιά μας.

Τι είναι αυτό εκεί μέσα ρε.

Ειδέ, ειδέ, δένδρα βλέπω, βλέπω την αυλή της εργασιοθεραπείας.
Ω, ρε πράγματα ωραία, ω, ρε περιβάλλον ωραίο, ω, ρε δένδρα ωραία !!!!!
Σαν σινεμά ρε !!!

Ο Γιώργος Κοκκινίδης κρατάει την κάμερα στη μεγάλη αυλή και αρχίζει να σκηνοθετεί. Περιφέρεται σε εξωτερικούς και εσωτερικούς χώρους.

[ΟΝ - ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΟΚΚΙΝΙΔΗΣ]

Έχει ένα νούμερο πάνω, ψηλά.
Σταύρο, βρες το Χάρη, στον έδειξα.

Έλα, προχωρήστε, σας παρακαλώ προχωρήστε προς την πύλη, μα κοντά, κοντά
όχι, ζευγαρωθείτε, όταν λέω κοντά, έτσι μπράβο.

- Γεια σου Τάκη.
- Γεια σου.

Προχωράτε, μιλάτε, ακουμπήστε λίγο στα κάγκελα
ακουμπήστε λίγο στα κάγκελα, στο παράθυρο.

Γεια σου Μιχάλη.
Μιχάλη, σε πειράζει που παίζουμε με μια κάμερα ;

Μιχάλη, θέλεις ένα τσιγάρο να σε κεράσω ;
Μιχάλη μου, σε παρακαλώ θέλω να σε κεράσω
τσιγάρο, Μιχάλη

Χάρη, τι κάνεις; Θα πάμε εκδρομή;
Πότε θα πάμε εκδρομή;
Το πρόσωπό σου Χάρη που είναι;

Γιώργη χαμογέλασε.
Ο καντινιέρης, ο σημαντικότερος εδώ, μετά τα φάρμακα είναι αυτός.

- Χαμογέλασέ μου, γαμώτο.
- Δε χαμογελάω; Τι να κάνω;
- Κόψε το μουστάκι να φαίνεται το χαμόγελο, τα δόντια σου.
- Να κόψω το μουστάκι τελείως;
- Ξέρεις γιατί; Ο φερετζές του πούστη είναι το μουστάκι, δεν το ξέρεις;
Κέρασέ μας ...

Άντρα μου γεια σου, πώς σε λένε ;
Δεν άκουσα. Πώς σε λένε, δεν έχεις όνομα;
Έχεις ωραίο χαμόγελο, το ξέρεις; Τα δόντιά σου τα πήρε ο ποντικός;
Ο ποντικός τα πήρε τα δόντιά σου; Ε;

Μια ομάδα νοσηλευομένων και το συνεργείο, μια μικρή φιλική παρέα, αστειεύονται. Ο Μανώλης δοκιμάζει με έκπληξη τα ακουστικά του ηχολήπτη.

[ΟΝ – ΜΑΝΩΛΗΣ – ΚΩΣΤΑΣ 2 - ΗΧΟΛΗΠΤΗΣ]

- Κράτα κι αυτό. Ποιόν θέλεις ν' ακούσεις; Ο, που βλέπει αυτό...
- Τον Κώστα. (Μανώλης)
- Αυτόν τον Κώστα ή τον άλλο;
- Ήντα κάνεις ρε Κώστα, πότε θα φύγουμε από 'δω μέσα; (Μανώλης)
- Υπομονή μωρέ Μανόλη, υπομονή, θα φύγουμε. (Κώστας 2)
- Κώστα να 'χουμε την υγεία μας μόνο. (Μανώλης)
- Ναι.
- Κι εσείς παιδιά την υγεία σας να 'χετε. (Μανώλης)
- Ευχαριστώ.
- Παρακαλώ. (Μανώλης)

Ένας από την ομάδα, ο Κώστας 2, κάθεται σε παράμερα σε πέτρες.

[ΟΝ – ΚΩΣΤΑΣ 2]

Πιο πολλοί είναι τρελοί απ έξω παρά εδώ μέσα. Εδώ μέσα είναι λογικοί. Εδώ μέσα τους βλέπεις όλους, θέλουνε να φάνε το φαγητό τους, να ξαπλώσουνε, να κοιμηθούνε, να ξεκουραστούνε, αλλά οι άλλοι έξω, ο ένας σκάβει το λάκκο του άλλου. Εγώ βγαίνω κι έξω και ξέρω. Πιο πολύ κατανόηση βρίσκω εδώ μέσα, στο νοσοκομείο, παρά απ' έξω. Εγώ απ' έξω δεν έχω να καπνίσω, γιατί δεν εργάζομαι, και ζητάω ένα τσιγάρο σ' ένα χωριανό μου και μου κατεβάζει τα μούτρα του. Εδώ μέσα όμως, σε ό,ποιον και να ζητήσω, μου δίνουνε.

09. Το ταξίδι στη Δανία

Μεγάλη αίθουσα του αεροδρομίου Χανίων. Μια ομάδα ταξιδιωτών καταφθάνει με τις αποσκευές της. Είναι μέλη της Μονάδας Επανένταξης του Ψυχιατρείου Χανίων με τους συνοδούς τους. Έλεγχος διαβατηρίων, εισιτηρίων και παράδοση αποσκευών.

[OFF – ΑΦΗΓΗΤΗΣ ((κείμενο ταινίας))]

Τον Αύγουστο του 1996, τα πρώτα 9 μέλη της Μονάδας Επανένταξης, 6 άνδρες και 3 γυναίκες, συνοδευόμενα από 5 μέλη της ομάδας ψυχοκοινωνικής στήριξης του Προγράμματος, ταξίδεψαν για μια εβδομάδα στη Δανία.

Για τα περισσότερα μέλη της ομάδας το διαβατήριο, το συνάλλαγμα και το αεροπλάνο ήταν άγνωστες ή ξεχασμένες προ πολλού ιστορίες.

Εσωτερικό αεροπλάνου. Τα μέλη της Μονάδας Επανένταξης και οι συνοδοί τους ταξιδεύουν. Η Στέλλα και ο Μπρόκος, σε διπλανά καθίσματα, δεν κρύβουν πως είναι ζευγάρι .

[ΟΝ – ΜΙΧΑΛΗΣ (γλύπτης & ζωγράφος)]

Είμαι ο Μιχάλης ο Βουρλιδάκης από το Ηράκλειο, το Καστέλι Πεδιάδος, Βλήτο Πεδιάδος του Καστελίου, και ταξιδεύω με τ' αεροπλάνο για Δανία, με τ' άλλα παιδιά του ψυχιατρείου, που έχουμε πάει στο ψυχιατρείο ...

[ΟΝ – ΡΕΝΑ]

Γεννήθηκα στην Αίγυπτο. Μέχρι τα 15 μου χρόνια.

Ο Νάσερ πήρε την περιουσία μας και μας έδιωξε.

Άλλοι πήγανε Ελβετία, άλλοι πήγανε Αμερική, άλλοι πήγανε Αυστραλία.

Εμείς πήγαμε στο Γιοχάνεσμπουργκ, στη Νότια Αφρική.

Εκεί πέρα βρήκα το σύζυγό μου, τελείωσα το λύκειο εκεί,

βρήκα το σύζυγό μου εκεί, εκεί παντρεύτηκα κι έκανα τα παιδιά μου.

[ΟΝ – ΓΙΩΡΓΟΣ]

Η καταγωγή μου είναι από το Ρέθυμνο, η μάνα μου είναι από την Αλφά περίπου,

από ένα χωριό διπλανό, που ήτανε και ο Μουντάκης, ο λυράρης, ο ξακουστός

και ο πατέρας μου κατάγεται από ένα χωριό της επαρχίας Ρεθύμνης.

[ΟΝ – ΓΙΑΝΝΗΣ (ο ζωγράφος)]

Η καταγωγή μου είναι από το Ρέθυμνο, η μάνα μου είναι από την Αλφά περίπου,

Τα μέλη της Μονάδας Επανένταξης και οι συνοδοί τους κατεβαίνουν τη σκάλα του αεροπλάνου.

Στην αίθουσα αναμονής του αεροδρομίου τους υποδέχονται μέλη της Δομής που τους προσκάλεσε με ελληνικά σημαιάκια. Η Δομή φιλοξενεί κυρίως άτομα με σύνδρομο ντάουν. Χαιρετισμοί και θερμοί εναγκαλισμοί.

Ένα μεγάλο υπαίθριο τραπέζι υποδοχής από τους Δανούς φίλους και οικοδεσπότες.

Ένα άτομο, συνοδός της ομάδας Επανένταξης, όρθιο αναγγέλλει.

[ΟΝ – ΣΥΝΟΔΟΣ]

Να πω κάτι ευχάριστο.

Στη διάρκεια του ταξιδιού, γεννήθηκε ένας μεγάλος έρωτας,
και είμαι στην ευχάριστη θέση ν' αναγγείλω απόψε ότι αύριο
θα αρραβωνιάσουμε επίσημα τη Στέλλα με το Σπύρο τον Παπακαστρή.

Ένα χειροκρότημα, ένα χειροκρότημα.

Έντονη σκηνή ζηλοτυπίας από τον Μπρόκο. Η Στέλλα και ο Μπρόκος είναι ζευγάρι.

Ο ψυχίατρος (Αντώνης Λιοδάκης) προσπαθεί να τους συμφιλιώσει.

[ΟΝ – ΓΙΑΤΡΟΣ (ΛΙΟΔΑΚΗΣ)]

Έλα εδώ. Δεν είναι σωστό 2 μέρες τώρα να έχουμε (μούτρα).

Μπράβο, κι εσύ.

Τελείωσε. Δεν θέλω να ξαναμιλήσουμε γι' αυτό το θέμα.

Μαζί θα κάθεστε, μαζί θα πίνετε το πρωινό και τον καφέ.

Ο Μπρόκος όρθιος σε μια είσοδο κτιρίου καπνίζει.

[ΟΝ – ΜΠΡΟΚΟΣ]

Την αγάπησα, απ' την αρχή.

Και κάνουμε βόλτα, πάμε στο λιμανάκι, πάμε στα Χανιά και πίνουμε καφεδάκι ...

Γι' αυτό την αγάπησα.

09. Το βαθύ πηγάδι

Ο Γιώργος Κοκκινίδης σε μια αίθουσα του Ψυχιατρείου.

[ΟΝ - ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΟΚΚΙΝΙΔΗΣ]

Δε μου λες, μια γυναίκα σ' έχει χαϊδέψει ποτέ με τον ίδιο τρόπο 2 φορές;

Έτσι είναι ο έρωτας, δημιουργεί συνεχώς.

Πυρηνικός, φωτιά, πυρηνική έκρηξη, άσχετα αν επιβιώσουν στην πυρηνική έκρηξη λίγοι, οι αριστοκράτες.

Ο έρωτας δεν έχει αριστοκρατία. Και ο φτωχός έχει δικαίωμα να ερωτευθεί και ο πλούσιος.

Ο έρωτας δεν ορίζεται σαν το χρόνο. Αν ο χρόνος δεν ορίζεται μια φορά, ο έρωτας δεν ορίζεται καθόλου.

Το δράμα μου εμένα είναι πως εγώ δεν θα κάνω κοπέλια.

Δεν θα κάνω κοπέλια εγώ, είμαι σχιζοφρενής.

Σχιζοφρενής. Και δεν θα κάνω κοπέλια. Μιλάω αργά; Εντάξει.

Τα μέλη της Μονάδας Επανένταξης κάνουν βόλτα σε κεντρικούς εμπορικούς δρόμους του Aalborg (Δανία). Χαζεύουν και περιεργάζονται τα εκθέματα.

[ΟΝ – ΜΙΧΑΛΗΣ & ΧΡΙΣΤΙΝΑ (συνοδός)]

- Έχει και για 400 που είναι πιο καλύτερο από αυτό. (Χριστίνα)

- Πόσο έχει αυτό; (Μιχάλης)

- Αυτό έχει 200. (Χριστίνα)

[OFF – ΜΙΧΑΛΗΣ (γλύπτης & ζωγράφος)]

Τη γυναίκα δεν μπορώ να τη βλέπω να υποφέρει, καταλαβαίνεις;

Όταν δεν της αρέσει, όταν δεν μπορεί και δεν έχει την ικανότητα, τότε κι εγώ στενοχωριέμαι.

Εγώ μόλις πήγα με την πρώτη γυναίκα το πήρα διαφορετικά το πράγμα.

Δηλαδή αισθανόμουν άνθρωπος ο οποίος είχε παντρευτεί

από χρόνια και δεν ήθελε να χωρίσει ποτέ.

Έτσι αισθανόμουν, αυτό το πράγμα, αυτό

Τα μέλη της Μονάδας Επανένταξης έχουν επιστρέψει στον ξενώνα. Κάθονται σε ξύλινους πάγκους στην αυλή και γράφουν κάρτες, μεμονωμένα, για τους φίλους στην Ελλάδα.

[OFF – ΓΙΑΝΝΗΣ (ο ζωγράφος)]

Ήταν κάτι το πολύ καλό κι εποικοδομητικό ταξίδι, πέρα από τα σύνορα της φαντασίας,
κι έγινε πραγματικότητα χάριν εσάς.
Ένα μεγάλο ευχαριστώ απ' όλους μας.
Γεια σας, Γιάννης Παπαδάκης, Επανένταξη.

[OFF – ΣΠΥΡΟΣ]

Από τη Δανία στέλνω χαιρετίσματα με αγάπη
και θ' ανταμώσουμε σε λίγες ημέρες.
Σπύρος.

[ON – ΜΙΧΑΛΗΣ (γλύπτης & ζωγράφος)]

Στους φίλους μου της Επανένταξης στέλνω χαιρετίσματα από τη Δανία,
Βουρλιδάκης, AALBORG, 24 Αυγούστου 1996.

Ο ψυχίατρος (Αντώνης Λιοδάκης) κάνει κούνια τον Μπρόκο που το απολαμβάνει και πίσω παρακολουθεί ο Μιχάλης.

[OFF – ΑΝΤΩΝΗΣ ΛΙΟΔΑΚΗΣ (ψυχίατρος)]

Κάνανε μια δραπέτευση, μια εκπληκτική δραπέτευση από το χρόνο του ασύλου
και πυκνώσανε, συμπυκνώσανε ένα χρόνο αδικαίωτο,
ένα χρόνο που δεν ζήσανε και θέλουνε να στριμώξουνε μέσα σ' αυτό το λίγο χρόνο
τόσα χυμώδη πράγματα, τα οποία δεν βγήκανε ποτέ.

Ο Μπρόκος προκαλεί μια άλλη παρέα στην αυλή.

[ON – ΜΠΡΟΚΟΣ]

Να σε πάει. Φοβάσαι, ε !!!.

10. Το χρόνο δεν τον όρισε κανείς ή Το βαθύ πηγάδι

Ο Γιώργος Κοκκινίδης σε μια αίθουσα του Ψυχιατρείου.

[ON - ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΟΚΚΙΝΙΔΗΣ]

Είναι μεγάλο πρόβλημα ο χρόνος όταν μεις στην κατάσταση της ψύχωσης.
Κατ' αρχάς, έστω και λίγο, είχε κάποιο προγραμματισμό η ζωή μου πριν τρελαθώ,
είχε γιατί κάποια περίοδο το πρόγραμμα ήταν να παίζω σκάκι, τάβλι μόνος μου.
Μετά τη ψύχωση, ειδικά μετά το θάνατο του πατέρα μου, ο χρόνος μου έγινε απεριόριστος,
δηλαδή με πιέζει. Είναι όπως λέμε ο Κρόνος που τρώει τα παιδιά του
δηλαδή πιέζομαι, ο χρόνος με πιέζει.

Εδώ μέσα κυλάνε οι ώρες, και δεν ξέρω, όταν κοιμάμαι είμαι καλά,
όταν ξυπνάω δεν μπορώ να προγραμματίσω,
δεν είμαι σαν εσένα που έχεις κάποια υποχρέωση, κάτι να δημιουργήσεις ...
Εδώ μέσα είμαστε ... Τα λιοντάρια στα κλουβιά του ζωολογικού κήπου προγραμματίζουν το χρόνο τους;
Έτσι δεν είναι; Κάπως έτσι είναι ...
Εξ άλλου μην ξεχνάς ότι το χρόνο δεν τον όρισε κανείς.

Τα μέλη της Μονάδας Επανένταξης στην αυλή του ξενώνα. Απομονωμένος ο καθένας αυτοσχεδιάζει.

[OFF – ΕΛΣΑ]

Έχω γεννηθεί το 1957 στο Ηράκλειο Κρήτης.
Έχω περάσει τα παιδικά μου χρόνια στο χωριό Μάρα Ρεθύμνης, της μητέρας μου
και κατόπιν επέστρεψα στο Ηράκλειο όπου και τέλειωσα.

Είχα διακόψει λόγω γάμου και κυήσεως το γυμνάσιο
και μετά που ediazeύχτην τελείωσα το γυμνάσιο και ακολούθησα τη μαιευτική.
Εργάσθηκα, τέλειωσα και αργότερα όταν άρχισα να καταλαβαίνω
ότι κάτι δεν πάει καλά με τον ύπνο μου απευθύνθηκα σε γιατρό και σε ιερέα.

[OFF – ΜΙΧΑΛΗΣ (γλύπτης & ζωγράφος)]

Μου ξεσηκώσανε τα μυαλά μου για γυναίκες και γυναίκες δεν έβλεπα.
Μου ξεσηκώνανε τα μυαλά μου για γυναίκες και γυναίκες δεν έβλεπα.
16 χρονών κοπέλι ήμουνα, μέσα θα κλεινόμουν;

Ήθελα να ευχαριστηθώ κι εγώ τη ζωή κι αντί να ευχαριστηθώ τα μούσκεψα όλα,
τα 'κανα θάλασσα. Προσπάθησα με κάθε τρόπο μοναχός μου,
παρ' όλο που ήμουνα μικρός κι έβγαλα ένα φυλλάδιο για να ταξιδέψω.
Λυπημένος, στεναχωρημένος, έφυγα πολύ μακριά,
πήγα ταξίδια από τη μια άκρη του κόσμου στην άλλη...

[OFF – ΠΕΝΑ] σε παγκάκι, δίπλα στον Μιχάλη

Καλά ήμουνα στη Νότια Αφρική.
Μόλις ήρθα εδώ αρρώστησα, δεν με σήκωσε το κλίμα κι αμέσως πήγα σε ψυχίατρο
και μου 'δινε χάπια για να συνέλθω, αλλά όσο πήγαινα και χειροτέρευα.
Στο τέλος κατάντησα στο ψυχιατρείο.

[OFF – ΜΙΧΑΛΗΣ (γλύπτης & ζωγράφος)]

Συνήθως αυτά κάνουνε οι γιατροί.
Σε κάνουνε να κάνεις ενέσεις χωρίς να το καταλαβαίνεις κι εσύ ο ίδιος.

Σου κάνουνε μια ένεση για να αισθανθείς ωραία και καλά,
και πώς αισθάνεσαι μετά από λίγη ώρα; Χάλια, χάλια αισθάνεσαι.
Έτσι είναι. Δηλαδή ενός λεπτού χαράς γίνεται μιας ζωής κατάρρευση. Για μια ένεση μόνο.

Ο Γιώργος Κοκκινίδης σε μια αίθουσα του Ψυχιατρείου.

[ΟΝ - ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΟΚΚΙΝΙΔΗΣ]

Έγινε μια πτώση δυναμικού, βρέθηκα σ' ένα πηγάδι, κι ακόμα σε πληροφορώ,
τώρα ξέρεις πού βρίσκομαι, το πηγάδι ήτανε πολύ βαθύ,
το φως της τρέλας λες εσύ, η τρέλα το πηγάδι, κι εγώ είμαι στα χείλη του πηγαδιού
και προσπαθώ να θεραπευτώ σ' ένα πηγάδι που έχει πατήματα αλλά γλιστράνε,
χωρίς σχοινί, χωρίς να υπάρχει κάποιος,
έτσι είναι ο κάθε τρελός εδώ, κατάλαβέ το.
Να βγω από το σκοτάδι κι ας μην ξέρω τι θα δω.

Για να μη σε δυσκολέψω, το φως της τρέλας είναι σωστός τίτλος,
όμορφος, αλλά πρέπει να επεξηγήσεις ότι η τρέλα είναι υποδιάστατη του φωτός.
Δεν λέει τυχαία ο Χριστός «εγώ ειμί το Φως, ο ακολουθών εμέ ούκ εστί εν σκοτία».

Τα μέλη της Μονάδας Επανένταξης σε ένα μεγάλο υπαίθριο χώρο ζωγραφίζουν, μεμονωμένα ή καθ' ομάδες, σε διάσπαρτα στο χώρο τραπέζια-πάγκους.

Ο Μπρόκος ζωγραφίζει μόνος του.

[OFF – ΜΠΡΟΚΟΣ]

Να Ούτε στο σχολειό δεν επήγα. Κοντό παντελονάκι (φόραγα όταν με φέρανε).
Ούτε ξέρω από που είμαι, ούτε να κατέω (ξέρω) να πάω εκεί που καθόμουν.
Ο πατέρας μου πέθανε, η μητρυιά μου κι αυτή είναι μοναχή
και είναι τώρα η αδερφή μου κι έρχεται και με θωρεί (βλέπει).

Ο Γιώργος ζωγραφίζει μόνος του.

[OFF – ΓΙΩΡΓΟΣ]

Μπορείς να πάρεις εξιτήριο, αλλά είναι ακόμη νωρίς.
Εγώ δεν βιάζομαι, γιατί νωρίς ήτανε και παλιά
στο (περίπτερο) 5 είχα πάρει εξιτήριο, αλλά ξαναγύρισα μέσα.

Αλλά τώρα δεν το βλέπω, δεν ...

Να πάω στο χωριό, αλλά δεν το βρίσκω πάλι εκεί πέρα.
Δηλαδή λέω να πάω στο χωριό κι έπειτα τι να πάω να κάνω εκεί.
Άμα έχεις συνηθίσει ήντα να πας να κάμεις.
Δεν έχεις πάθει ιδρυματισμό που λένε, αλλά σου λέει κοίτα,
εγώ θα πάω εκεί πέρα, εκεί το γέλιο ...

Ο Σπύρος ζωγραφίζει παρέα με ένα κορίτσι από τη Δανία.

[OFF – ΣΠΥΡΟΣ]

Συμπαθήσαμε μια κοπελίτσα εκεί πέρα, κάναμε παρέα μαζί εκεί πέρα, όλα
Ήμασταν φίλοι, γίναμε φίλοι, αυτή στη χώρα της, εγώ στη δικιά μου.
Η κοπελιά ήτανε μια χαρά μαζί μου, αλλά η κοπελιά αγαπούσε άλλον,
δεν αγαπούσε εμένα. Εμείς απλώς κάναμε παρέα, σαν φίλοι, όχι ...

Ο Κωστής 1 (ο «πατέρας») ζωγραφίζει μόνος του.

[OFF – ΚΩΣΤΗΣ 1]

Το θυμούμαι το σπίτι που γεννήθηκα.
4 κάμαρες ήτανε, μεγάλο σπίτι, είχαμε και την περιουσία
και τώρα βάζει νερό το σπίτι, βάζει νερό.
Ε που θα πάω τώρα εγώ στο χωριό, που θα πάω ...
4 κάμαρες που είναι μεγάλες σαν το παλάτι.

11. Η διαθεσιμότητα απέναντι στο μεθύσι της τρέλας

Ο Γιώργος Κοκκινίδης σε μια αίθουσα του Ψυχιατρείου.

[ON - ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΟΚΚΙΝΙΔΗΣ]

Κοίταξε, μη νομίζεις ότι κάνεις κάτι καινούργιο,
συνεχίζεις απλώς αυτό που δεν πρόλαβε να πει ο προηγούμενός σου,
είτε πατέρας, είτε σκηνοθέτης, είτε αδελφός, είτε φίλος, είτε κάποιος που έφυγε.
Δυστυχία μου, έχω γύρω στους 6 αυτοκτονίσαντες φίλους μου,
οι περισσότεροι από την τρέλα.

Τα μέλη της Μονάδας Επανένταξης και Δανοί φίλοι τους σε υπαίθριο παραλίμνιο τοπίο, δίπλα σε μεγάλο αυτοκινητόδρομο. Ξεκουράζονται και συζητούν.

Ο Κωστής 1 (ο «πατέρας») τραγουδά acapella γνωστό ελληνικό τραγούδι.

[ON – ΚΩΣΤΗΣ 1]

Άσπρες κορδέλες τα κορίτσια φοράνε
και τα αγόρια κοιτάνε, που ξυπνάνε νωρίς.
Μα δεν με νοιάζει, ούτε βάζω μαράζι,
τη δική σου αγάπη δεν τη ξέρει κανείς..

Τα μέλη της Μονάδας Επανένταξης και Δανοί φίλοι τους σε εξοχικό τοπίο.

Ο Μπρόκος και ο ψυχίατρος (Αντώνης Λιοδάκης) παλεύουν (το αγαπημένο τους παιγνίδι).

Ο νικητής Μπρόκος αποχωρεί θριαμβευτικά σε ένα κάρο με άλογο.

Ο Γιώργος Κοκκινίδης στο υπαίθριο γήπεδο του Ψυχιατρείου. Περπατά με την κάμερα στο χέρι, κινηματογραφεί το χώμα στο έδαφος και έρημα τοπία.

Μιλά και καταγράφει το μικρόφωνο της κάμερας.

[OFF - ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΟΚΚΙΝΙΔΗΣ]

Είμαι, η στοργή. Είμαι το δάκρυ απ' το βλέφαρο.
Είμαι ο άνθρωπος που ενόχλησε το σύμπαν. Είμαστε εμείς.

Μια σταγόνα νερό στον ωκεανό είναι πιο μεγάλη από της γης το σύμπαν

και βοηθούμε, και βοηθούμε το δειλινό, το δειλινό, το δειλινό το βοηθούμε,
Θεέ μου ομορφιά, Θεέ μου ζωή.

**Μέλη της Μονάδας Επανένταξης, σε ένα τρενάκι. Περιφέρονται σε ένα πάρκο με γλυπτές
συνθέσεις λουλουδιών και ζώα (βοτανικός κήπος).**

[OFF – ΑΝΤΩΝΗΣ ΛΙΟΔΑΚΗΣ (ψυχίατρος)]

Κατάλαβες, είναι σαν οι άνθρωποι της ψύχωσης να γίνονται προσφορά
στους υπόλοιπους και να κοινωνούν για να στέκουν οι υπόλοιποι.

Η τρέλα είναι απόλυτα συνυφασμένη και ταυτισμένη με το ανθρώπινο,
είναι μέσα στο ανθρώπινο, και γι' αυτό δεν εξορκίζεται ούτε εξορίζεται
και όποιος πάει να την υποτάξει, άρα να τη θεραπεύσει, το πληρώνει πολύ ακριβά.

Ο Γιώργος Κοκκινίδης συνεχίζει να κινηματογραφεί την ερημιά και να μιλά:

[OFF - ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΟΚΚΙΝΙΔΗΣ]

Απλούστατα, την ώρα αυτή, ο δολοφόνος εσκέφτηκε: οι Ερινύες ή το δίκιο θα με πνίξουν;
Οι Ερινύες του απάντησε ο φίλος του.
Οι Ερινύες, τι είδους Ερινύες; Τι έγκλημα έγινε;

Δεν βλέπεις το χώρο; Εδώ βιάστηκε προχθές μια για δυο τσιγάρα.
'Η εδώ ο δρόμος που δεν είναι μεν λεωφόρος αλλά είναι μονοπάτι
που τραβούν καθημερινά με το μόχθο, με τον ιδρώτα τους, χιλιάδες, χιλιάδες,
με συγχωρείς Θεέ μου, προσεύχομαι καμιά φορά, τώρα βαδίζω, είμαι παιδί.

Συνέχεια της περιφοράς των μελών με το τρενάκι στον βοτανικό κήπο.

[OFF – ΑΝΤΩΝΗΣ ΛΙΟΔΑΚΗΣ (ψυχίατρος)]

Οι καλλίτερες ουσίες του ανθρώπου βρίσκονται γύρω από την τρέλα,
και τι μηχανισμούς οικειοποίησης αναπτύσσεις, η οποία αυτή οικειότητα
να έχει ένα ρυθμό κι έναν τρόπο συμπεριφοράς απέναντι σ' αυτές τις ουσίες.

Πας και μεθάς, πίνεις και μεθάς και πρέπει να μεθύσεις εκείνη τη μέρα,
και ξέρεις γιατί μεθάς και ξέρεις πόσο έρχεται το μεθύσι μ' ένα φυσικό τρόπο μέσα σου,
και είσαι διατεθειμένος να μεθύσεις.
Αυτή η διαθεσιμότητα απέναντι στην τρέλα πρέπει να γίνει ένα φυσικό πράγμα.

12. Ο άνθρωπος που ενόχλησε το σύμπαν

Ο Γιώργος Κοκκινίδης κινηματογραφεί το σούρουπο με δένδρα σε έρημο τοπίο και μιλά:

[OFF - ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΟΚΚΙΝΙΔΗΣ]

Ήλιε, μεγάλε ανατολίτη μου, χρυσό σκουφί του νου μου,
αρέσει μου στραβά να σε φορώ, αρέσει μου να παίζω.
Όσο να ζεις, όσο να ζω, ... της γης αρέσει μου σαν το σγουρό σταφύλι.
Ποθώ (ή βοηθώ) το φως ως η αγριελιά, και πεύκο, και πεύκο
κι ο χρόνος τεμαχίζεται, δροσιά, δροσιά κι ο χρόνος τεμαχίζεται.

**Ο Μιχάλης και ένα κορίτσι, μέλος της Δομής που τους φιλοξενεί, χορεύουν αυτοσχεδιάζοντας.
Η μεγάλη αίθουσα τελετών της Δομής γεμάτη κόσμο.**

Παράλληλο μοντάζ, με το τραγούδι να ακούγεται συνέχεια:

- Η ομάδα Επανένταξης στην πίστα του αεροδρομίου, στις σκάλες του αεροπλάνου, στο αεροπλάνο και στο χώρο αφίξεων του αεροδρόμιο Χανίων όταν φτάνουν.
- Ο Μιχάλης και ένα κορίτσι συνεχίζουν να χορεύουν.

[OFF – ΤΡΑΓΟΥΔΙ (ελληνικοί στίχοι)]

Ποιος κυνηγός σε λάβωσε γλυκόλαλο μου αηδόνι,

τάξε πως δεν του πάντηξε κόρακας γι (ή) φαλκόνι

Ποιος κυνηγός σου τα 'σπασε αϊτέ μου τα φτερά σου,
κι εδώ στο χώμα χαμηλά μπηγείς τ' ακράνυχα σου.
Η χέρα του να ζουλαθεί που σε βαλε σημάδι
κι είναι πουλί μου δίχως σου, τώρα ο μπαξές ρημάδι.
Απάνω που 'βγανε ν' ανθείς, μια βιόλα να μυρίσει(ς)
ήρθε τσι μοίρας η ζουρλή χέρα να σε μαδήσει.

Ο Μιχάλης προχωρά προς την έξοδο της αίθουσας αφίξεων του αεροδρομίου.

[OFF – ΜΙΧΑΛΗΣ (γλύπτης & ζωγράφος)]

Θα κάνω πόλεμο με το Θεό, τσ' αγγέλους να του πάρω,
να τον αφήσω μοναχό στον κερατά το Χάρο.
Θεός και Χάρος δηλαδή είναι το ίδιο πράγμα
που ν' αποθάνουνε κι οι δυο
να μην 'πομείνει πράμα.

Παραλία. Ο Γιώργος Κοκκινίδης περπατά με γυμνά πόδια στην άκρη της θάλασσας.

[OFF - ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΟΚΚΙΝΙΔΗΣ]

Εγώ το 'χω αγαπήσει τόσο πολύ το ψυχιατρείο που αν καθίσουμε λίγο παραπάνω
μπορεί και να το αναζητήσω, δηλαδή αν φύγω θα το θυμάμαι,
θα 'χω πολλές αναμνήσεις από 'κει μέσα, οι άνθρωποι
είναι όλοι ζεστοί, όλοι καλοί, ακόμη και στη βία τους μέσα.
Βλέπεις ανθρώπους που παλεύουνε και μετά δίνουνε τα χέρια.

Φαντάζομαι τώρα να τελειώνει η ταινία σου.
Όπως θα μιλάει ή βάλει κάποια φράση, μια λεπτομέρεια που θα σε συγκινήσει
και όπως θ' ακούς κάποιο λόγο να σκοτεινιάζει,

Ο Γιώργος Κοκκινίδης κάθεται κάτω από ένα δένδρο στην παραλία.

[ON - ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΟΚΚΙΝΙΔΗΣ]

να σκοτεινιάζει και να σβήσει στο τελείως μαύρο. Και μετά αντί για τέλος θα μπορούσες να βάλεις μια λέξη, να
πρωτοτυπήσεις: Έπεται.
Θα το θυμάσαι ;

Ο Γιώργος Κοκκινίδης στο υπαίθριο γήπεδο του Ψυχιατρείου. Σκύβει και προσκυνά στο χώμα.

[OFF - ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΟΚΚΙΝΙΔΗΣ]

Είμαι, η στοργή. Είμαι το δάκρυ απ' το βλέφαρο.
Είμαι ο άνθρωπος που ενόχλησε το σύμπαν.

ΤΙΤΛΟΙ ΤΕΛΟΥΣ